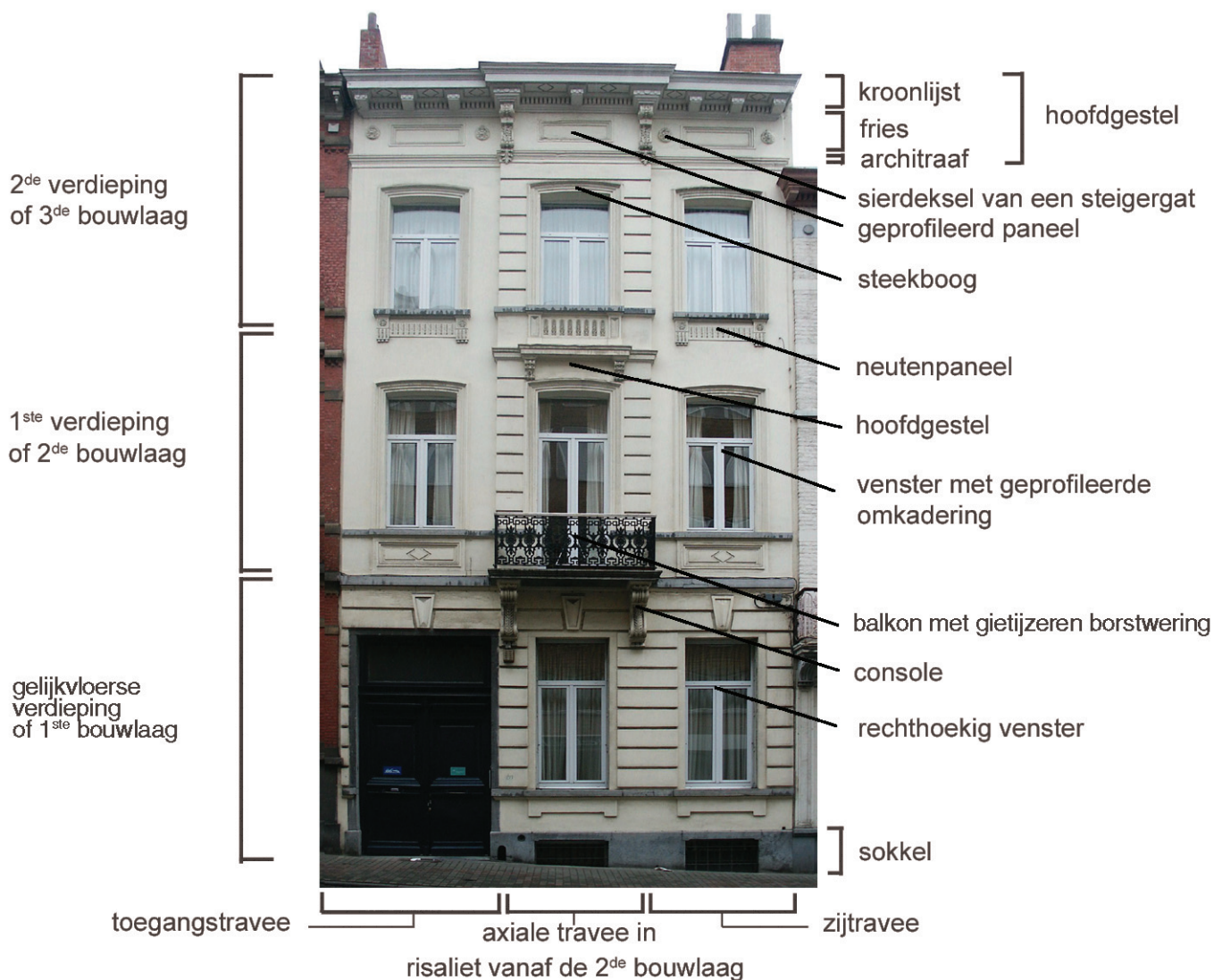

De neoclassicistische stijl en neoclassicistische inslag

Het **neoclassicisme** heeft lang haar stempel gedrukt op het bouwkundig erfgoed van Brussel (ca 1840-1914). Het rijhuis zal in deze inventaris bijgevolg vaak de term neoclassicistische stijl dragen. Ongeveer tot 1890 beheerst het neoclassicisme alle lagen van de Brusselse privé-architectuur. Haar kenmerken vloeien voort uit het (laat-achttiende eeuwse) stedenbouwkundige ideaal van harmonie, symmetrie en ordening, m.a.w. een streven naar uniformiteit waarin de sociale positie van de eigenaar zo min mogelijk kan worden getoond. De (sociaal) uniformiserende stijl verliest na 1890 haar populariteit en wordt sindsdien enkel voor bescheiden creaties aangewend.

Overwiningsstraat 141,
Sint-Gillis, 1878.

Logischerwijs heeft de neoclassicistische gevel een **symmetrische compositie**. De **axiale travee** wordt in de gevel benadrukt door een **rijk uitgewerkt risaliet**, vaak met een **balkon** of een **bekronend fronton**.

Bij een gevel met neoclassicistische stijlkenmerken maar met een asymmetrische compositie spreken we eerder over een gevel met neoclassicistische inslag. Deze compositie gaat eerder samen met de eclectische stijl die vanaf 1890 veel voorkomt.

De **bakstenen gevel** is meestal **bepkeisterd** en **witgeschilderd**. Men gebruikt **hardsteen** voor structurele elementen als sokkels, lateien, kordons, enz. In sommige gevallen is de hele benedenverdieping met hardsteen bekleed. Rijkere huizen kennen naast de gebruikelijke baksteen, een parement in **Gobertange**.

De **muuropeningen** zijn hoofdzakelijk door een **latei** of een **steekboog** afgedekt. Meestal komen ze volgens een vast stramien voor: **rechthoekige muuropeningen** in een **vlakke hardstenen omlijsting** op de **begane grond**, en **getoogde muuropeningen** in **geprofileerde omlijstingen** op de verdiepingen, vaak met een **decoratieve sleutel**. In sommige gevallen neemt de bekroning van de muuropening de vorm aan van een **kroonlijst** of een **entablement**. De **borstweringen** hebben in of **uitspringende panelen** met al dan niet **neuten**.

Binnen de **axiale travee** krijgen de vensters soms een **rijkere uitwerking**.

Kordonlijsten en kordonvormende lekdrempels belijnen de gevel.

De **benedenverdieping** of de **axiale travee** worden meestal benadrukt door **vlakke bossage**. In sommige gevallen waaiëren ze boven vensters uit tot een zogenaamde hanenkam.

Het **balkon** heeft een **stenen balustrade** of een leuning in **smeedijzer of gietijzer** vaak tussen postamenten, en steunt op, in regel twee, hardstenen **consoles**, meestal uitgelengd met trigiefen en guttae.

Het **schrijnwerk** heeft steevast een rechthoekige vorm, met ramen en deuren uit **twee vleugels onder een bovenlicht**. De dwarsregels zijn vaak voorzien van een tandlijst.

Het **hoofdgestel** bestaat hoofdzakelijk uit een **geprofileerde architraaflijst**, een **fries** met afwisselend **panelen** en **steigergaten** en een houten **getande kroonlijst** met **modillons** en/of **versierde consoles**. De steigergaten worden meestal afgedekt door **sierdeksels** in stervorm, met diamantkop of leeuwenkop.

© Ministerie van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest,
Directie Monumenten en
Landschappen,
CCN – Vooruitgangstraat, 80
1035 Brussel

